

PERSDOSSIER

Van Koninklijke Kadettenschool tot eigentijdse 4de Europese school in Brussel

WERFBEZOEK

2 MEI 2012



Copyright T.V. 4a4

INHOUDSTAFEL

1. Historisch kader
2. Rol van de Regie der Gebouwen
3. Noodzaak aan een nieuwe school
4. Nieuwe Europese school in Laken
 - a. De site
 - b. Functies
 - c. Toegankelijkheid en veiligheid
 - d. De gebouwen
5. Duurzaam bouwen en duurzaam energiebeheer
6. Timing
7. Technische fiche

De Regie der Gebouwen transformeert de vroegere Koninklijke Kadettenschool in Laken (Sint-Annadreef 86) tot een eigentijdse Europese school. De bouwwerken in de Sint-Annadreef schieten goed op. Binnen enkele maanden, in september 2012 opent de school haar deuren. De Regie der Gebouwen treedt op als bouwheer en investeert zo'n 88 miljoen € in het project. Zo'n 2500 à 3000 leerlingen zullen er schoollopen.

1. Historisch kader

De eerste Europese school werd in Luxemburg opgericht in 1953. Na de ondertekening van het Verdrag van Rome in 1958 vestigden de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen zich in Brussel. Hetzelfde jaar nog opende de eerste Europese School van Brussel haar deuren in de Troonstraat. In de loop van het schooljaar '58-'59 kocht de Belgische regering een onroerend goed aan in Ukkel, om het stijgend aantal leerlingen in september '59 te kunnen opvangen. Zo ontstond de eerste Europese School in België.

Om aan de voortdurende groei van de schoolpopulatie te beantwoorden, moesten nieuwe gebouwen worden voorzien.

Op 12 oktober 1962 ondertekenden de Voorzitter van de Hoge Raad van de Europese School en de Belgische regering een akkoord waarbij België er zich toe verbond de nodige gebouwen ter beschikking te stellen van de Scholen.

Er bestaan in totaal 14 Europese scholen waarvan 5 in België:

- 1958: de Europese school I in Ukkel (Groene Jagerlaan, 3.131 leerlingen)
- 1960: de Europese school in Mol (Europawijk, 767 leerlingen)
- 1974: de Europese school II in Sint-Lambrechts-Woluwe (Oscar Jesperslaan, 3.176 leerlingen)
- 1999: de Europese school III in Elsene (Triomflaan, 2.919 leerlingen)
- 2007: de Europese school IV (Berkendael & Laken), 1.059 leerlingen in de bufferschool in Vorst (Berkendaelstraat)

Het leerlingenaantal groeit gemiddeld jaarlijks aan met 250 tot 300 leerlingen.

2. Rol van de Regie der Gebouwen

De Regie der Gebouwen voert de verbintenissen uit van de Belgische staat met betrekking tot de realisatie van de Europese scholen op het Belgisch grondgebied. Deze scholen hebben een eigen, specifiek karakter op het gebied van taalgebruik, de leerlingen kunnen er les volgen in verschillende talen van de lidstaten.

Concreet treedt de Regie der Gebouwen op als bouwheer bij zowel de bouw van nieuwe Europese scholen als bij het uitvoeren van aanpassingswerken of renovatiewerken.

3. Noodzaak aan een nieuwe school

De oprichting van een nieuwe school, de vierde in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is noodzakelijk omdat de behoefte van de Europese Unie steeds toeneemt als gevolg van de toetreding van nieuwe lidstaten.

De Belgische regering stelde in eerste instantie een tijdelijke oplossing voor in Vorst (Berkendaelstraat). Daarnaast werd beslist om een nieuwe Europese school te realiseren op de voormalige site van de Koninklijke Kadettenschool in Laken.

De nieuwe school voor 2.500 à 3.000 leerlingen zal een kleuterafdeling, een lagere afdeling en een middelbare afdeling bevatten.

De Regie der Gebouwen wees de architectuurstudie toe voor de bouw van de nieuwe school in Laken in 2005 toe aan de tijdelijke vereniging "4à4" (Archi 2000 sprl + Atelier d'Architecture du Sart Tilman sc + Conix Architects cvba + DMV Architecten bv + Marcq & Roba sa).

De bouw- en renovatiewerken zijn in 2010 toevertrouwd aan s.a. CFE en Louis De Waele s.a..

4. Nieuwe Europese school in Laken

a. De site

De school wordt opgericht op de site van de vroegere Koninklijke Kadettenschool (Sint-Annadreef 86) in Laken. Het gaat om een legerkazerne die eind 19de eeuw werd ontworpen door architect J.J. Van Ysendijck in Vlaamse neo-renaïssancestijl. Het complex werd gebouwd in de periode 1899 - 1902. De laatste gebruikers waren de politiediensten van de stad Brussel.

De site (4,7 ha groot) situeert zich op een helling. In het lagere gedeelte werden in het begin van de 20ste eeuw groenten gekweekt en de Kadettenschool werd opgericht op het hogere gedeelte.

De gebouwen werden rond de majestueuze paradekoer gebouwd. Aan weerszijden van de koer werden de klaslokalen gebouwd en aan de hoger gelegen voorkant was de generale staf in een zeer prestigieus gebouw gehuisvest.

De minder belangrijke bijgebouwen lagen achter de lesgebouwen: 3 kleinere gebouwen aan de Sint-Annadreef en 2 kleinere gebouwen en de grote paardenstal aan de Médoristraat. Er waren twee inkomportalen aan de Sint-Annadreef en een portaal aan de Médoristraat. De verbinding tussen de hoofdkom aan de Sint-Annadreef en het portaal aan de Médoristraat vormde ook de grens tussen het lager gedeelte en de Kadettenschool. Op deze verbindingsweg kun je de hele site overzien.

Deze plek is zeer belangrijk voor het ontwerp van de nieuwe school op de site; hier vinden dan ook de belangrijkste ingrepen plaats.

Om een duidelijk herkenningspunt op de site zelf te scheppen, maar ook om een landmark voor de omgeving en de stad te creëren, wordt er een monumentaal kader gebouwd dat zicht geeft op het lager gedeelte van de site en op de skyline van Brussel, en daardoor een directe link vormt tussen de 4^{de} Europese School en de hoofdstad van Europa.

De monumentale trappen die onder het kader liggen verbinden het lager gedeelte van de site met het hoger gelegen gedeelte zodat de site één geheel vormt.



Copyright T.V. 4à4

b. Functies

In het centrum van de site bevinden zich de gemeenschappelijke functies van de school:

- het gebouw D met de monumentale trap, het kader, de refter en de turnzalen
- de paradekoer die een speelplaats wordt
- het gebouw G (voormalig stafgebouw) met de administratie en de kunstateliers
- het gebouw R met de polyvalente zaal et de bibliotheek
- het gebouw E met de grote sportzalen
- het gebouw P met de ondergrondse parking voor auto's en de bovengrondse busparking die overdag als sportterrein gebruikt wordt.

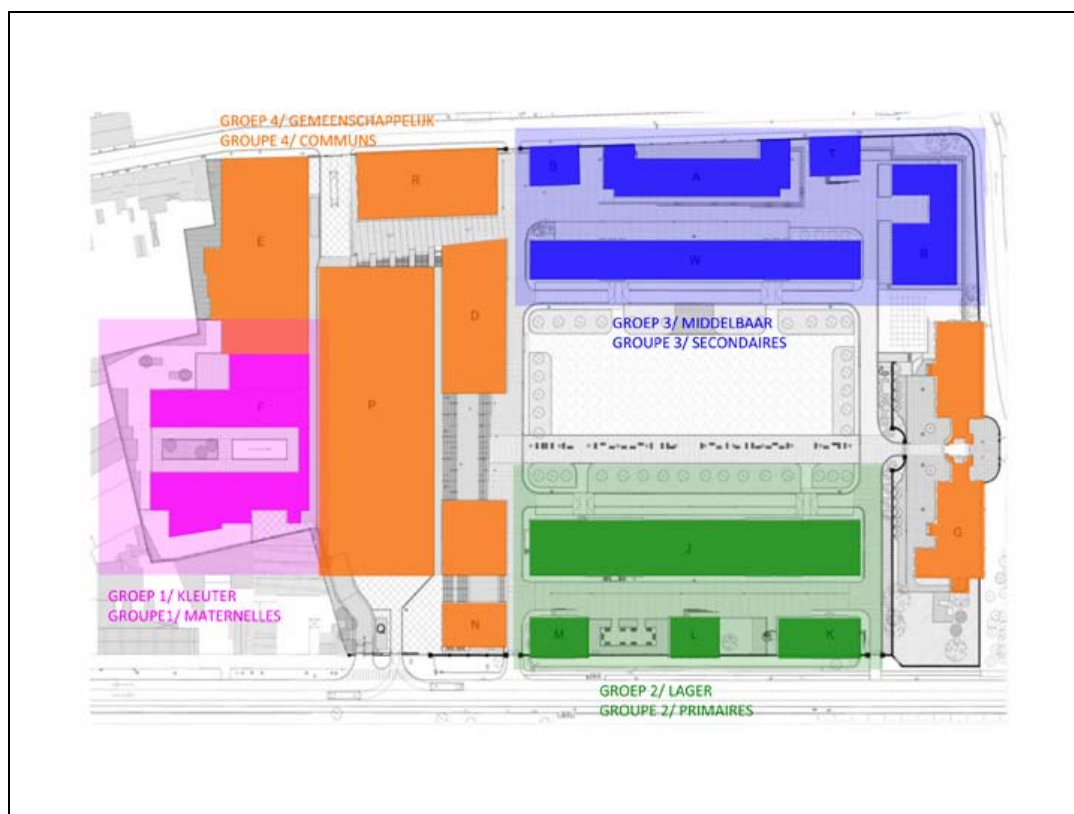
Rond dat centrum zijn de 3 clusters van de school opgebouwd: de kleuterschool, het lager en het middelbaar onderwijs. Elke cluster is op zijn beurt rond zijn eigen speelplaats of patio opgebouwd. Zo vormt de school een geheel van verschillende polen die elk hun eigen identiteit bewaren en in elkaar overvloeien.

De lagere en middelbare school situeren zich in het hogere gedeelte van de site, rond de vroegere paradekoer.

De lagere school bevindt zich aan de kant van de Sint-Annadreef. In de gebouwen J en K zijn de klaslokalen ondergebracht. De bibliotheek bevindt zich in het gebouw L en in het gebouw M is naast de opvang ook de conciërge gehuisvest.

Het middelbaar onderwijs is ondergebracht in de gebouwen aan de kant van de Médoristraat. In de gebouwen A en W zijn de klaslokalen, in het gebouw B zijn de laboratoria voor natuurwetenschappen en in de gebouwen S en T zijn klaslokalen en de administratie ondergebracht.

De kleuterschool bevindt zich in het lagere gedeelte van de site. De klassen zijn opgetrokken rond een patio die alleen toegankelijk is voor de kleuters.



c. Toegankelijkheid en veiligheid

De hele site is omringd door de bestaande omheiningmuur. De bestaande toegangen worden afgesloten door nieuwe poorten, die enkel in uitzonderlijke gevallen (verhuis,...) worden geopend.

De enige toegang tot het schoolterrein bevindt zich in de Sint-Annadreef. Deze toegang wordt gecontroleerd door de bewakers die in het gebouw Q gehuisvest zijn.

De meeste kinderen komen met de schoolbus naar school. De schoolbussen zetten de kinderen af op een daartoe voorziene stelplaats (voor 37 bussen) binnen de schoolmuren. De parking wordt bereikt via de Sint-Annadreef en wordt verlaten via de Médoristraat.

De ondergrondse parking onder de busstelplaats bevat 163 staanplaatsen en is voorbehouden aan de personeelsleden. In de ondergrondse parking kunnen ouders in alle veiligheid hun kinderen afzetten in een *Kiss and ride* zone. De in- en uitrit van deze parking bevindt zich in de Sint-Annadreef.

Voetgangers en fietsers komen ook langs de toegang Sint-Annadreef op het schoolterrein. Fietsers kunnen gebruik maken van de fietsenstalling.

Bij het ontwerp van het complex werd reeds rekening gehouden met een overcapaciteit van 500 leerlingen, zodat alle vluchtwegen berekend zijn op een capaciteit van 3.000 leerlingen.

d. De gebouwen

De historisch en architecturaal belangrijke gebouwen werden gerenoveerd. De later bijgebouwde gebouwen zonder bijzondere architecturale waarde werden afgebroken en vervangen door nieuwbouw. Hierbij is resoluut gekozen voor hedendaagse gebouwen met een sterke uitstraling die de Europese school een uitgesproken visuele identiteit geeft.

De gebouwen G, J, K, L, M, W, R, S, T worden gerenoveerd. De gevels zijn zorgzaam opgeknapt, d.w.z. schoongemaakt onder hogedruk en/of gezandstraald, afhankelijk van de aard en de kwaliteit van het materiaal. In geval van beschadiging werd de gevelbekleding in steen en blauwe steen hersteld of vervangen en is het voegwerk opnieuw uitgevoerd. Dezelfde behandeling is voorzien voor de omheiningmuren (binnen- en buitenzijde).

De **lagere school** wordt ondergebracht in de bestaande en gerenoveerde gebouwen aan de zijde van de Sint-Annadreef (gebouwen J K, L en M).

De oorspronkelijke configuratie van de gebouwen J, K en M (de vloerstructuur, wanden en trappen) zijn volledig bewaard gebleven. De metalen bouwstructuur blijft zichtbaar. De dakbekleding werd voorzien van nieuwe leien en werd geïsoleerd. De nieuwe houten ramen zijn voorzien van een dubbele beglazing met hoog rendement.

In het gebouw J werden er in de middenkern een bijkomende noodtrap en lift geplaatst. Er werden ook opnieuw dakkapellen geplaatst, zoals vroeger het geval was. Ook het gebouw K is voorzien van een nieuwe lift. In gebouw L werd een nieuwe verdieping gecreëerd, zodat de bibliotheek functioneel gebruikt kan worden.

De **middelbare afdeling** bevindt zich aan de zijde van de Médoristraat, deels in gerenoveerde gebouwen (gebouwen W, S en T) en deels in nieuwbouw (A en B). De afdeling beschikt over leslokalen, laboratoria, studiezalen, een bibliotheek en een sportcomplex.

Het gebouw W (120 meter lang) bevatte oorspronkelijk de paardenstallen van de Koninklijke Cadettenschool. De vensters op het gelijkvloers bevonden zich op 2,5 meter hoogte van de grond en de plafondhoogte was 6 meter. Om functionele leslokalen in te richten, werden de drie verdiepingen volledig uitgebroken en werden 5 nieuwe verdiepingen gecreëerd.



Alleen de gevels, de vloerplaat tussen gelijkvloers en +1 en de steunmuren rond de trappen werden bewaard. Het gelijkvloerse niveau werd met een halve verdieping verlaagd.

De onderbouw van de westgevel werd uitgediept om de leerlingen toegang te verschaffen tot de zaal met lockers. De nieuwe houten ramen zijn voorzien van dubbele beglazing met hoog rendement. Ook hier werden nieuwe dakkapellen geplaatst.

De gebouwen S en T zijn twee paviljoenen die op gelijkaardige wijze zijn geconfigureerd: een centrale ingang met circulatiegang en sanitair en de leslokalen aan beide zijden van het gebouw. De verdiepingen zijn op een betere wijze ingedeeld dankzij de plaatsing van een nieuwe betonnen trap.

Het gebouw A is een nieuw gebouw dat de gerenoveerde gebouwen S en T aan de zijde van de Médoristraat verbindt. Het gebouw is gesitueerd tegenover het gebouw W. Het gebouw versterkt het gevoel van de binnenstraat en ondersteunt de herkenbaarheid van de ingang van de gebouwen R en B. De willekeurige plaatsing van gevelopeningen overstijgt de strenge en statische militaire architectuur en zorgt voor een sterke dialoog met het gerenoveerde gebouw W.

Gebouw B staat op het hoogste punt van de binnenstraat. Het nieuwe gebouw is bestemd voor de lessen fysica, chemie en biologie. De laboratoria zijn verspreid over drie verdiepingen. De gevelbekleding bestaat uit geprofileerde metaalplaten, een materiaal dat doorgaans voor industriële gebouwen gebruikt wordt. De functie en het uitzicht vormen een contrast met de bestaande en andere nieuwe gebouwen.



Copyright T.V. 4a4



Copyright T.V. 4à4

De **kleuterafdeling** is ondergebracht in het nieuwe gebouw F, gebouwd rond een grote centrale patio. Er zijn 12 kleuterklassen, een slaapzaal, een keuken, een eigen administratie en een polyvalente ruimte voorzien. Het gebouw bevat slechts één verdieping om de schaal van de kinderen te behouden. Alle klassen hebben zicht op de patio. Door grote vensters te voorzien, maakt de patio deel uit van de klassen. De kleuterafdeling is bereikbaar vanaf de grote esplanade en vanaf de *Kiss and ride* zone in de ondergrondse parking. De volledige lagere school is voorzien van een groendak.



Copyright T.V. 4à4

De **gemeenschappelijke functies** situeren zich in het **centrum** van de site en verbinden het hogere en lagere gedeelte met elkaar. Het omvat de nieuwe gebouwen D, P en E en het gerenoveerd gebouw R.

Het nieuwe gebouw D geeft een sterke identiteit aan de Europese school. Een grote betonnen omkadering omvat een spectaculair panoramisch terras met een uitzonderlijk vergezicht over Brussel. Dit gebouw is het scharnierpunt tussen het lagere en hogere gedeelte van de site en bevat gemeenschappelijke functies zoals de schoolrefter, turnzalen, de centrale technische ruimtes (verwarming, een hoogspanningscabine,...) en de toegang tot de parking.



Copyright T.V. 4à4

De grote structuurkader van het gebouw is uitgevoerd in architectonisch beton en werd ter plaatse gegoten. De kader is 115 meter lang en 10 meter hoog. Hij wordt ondersteund door een geheel van steunpilaren van ca. 30 cm doorsnede. De gevelbekleding van dit volume bestaat uit een muur in thermogelakt aluminium en een dubbele beglazing met zonnewering.

In de schoolrefter kunnen dagelijks 1.800 couverts worden geserveerd.

Een trapverbinding overbrugt het niveauverschil tussen het lager en hoger gedeelte van de site en creëert een spectaculair zicht op de hoofdstad.

De voormalige manege (gebouw R) is centraal gelegen tussen het hogere en lagere gedeelte van de site. Het gebouw is bestemd voor gemeenschappelijke functies. De polyvalente zaal (capaciteit voor 500 personen) neemt 2/3 van de ruimte in. In het bestaande volume zijn 2 nieuwe verdiepingen gebouwd, die plaats bieden voor een bibliotheek en studiezalen voor de middelbare school. De middelbare school krijgt er ook een eigen studentencafetaria.

Het nieuwe sportcentrum (gebouw E) omvat drie sport- en turnzalen en is voorzien van douches en vestiaires. De sportzalen zijn in de grond ingegraven zodat het gebouw maar één verdieping hoog lijkt en de harmonie met de bestaande behuizing net buiten de site bewaard blijft. Het gebouw is voorzien van een groendak.

Het prestigieuze gebouw G werd in 1899 gebouwd, ten tijde van Koning Leopold II, in Vlaamse renaissance stijl. Om het uitzonderlijk karakter van het gebouw zo goed mogelijk te bewaren, werd het gebouw op een doordachte en zachte wijze gerenoveerd. Aan weerszijden van de monumentale ingangspoort bevinden zich de kantoren van de directie en de kunstklassen. Het dak is voorzien van nieuwe dakkapellen, zoals oorspronkelijk het geval was. De nieuwe houten ramen zijn voorzien van dubbele beglazing met hoog rendement.

5. Duurzaam bouwen en duurzaam energiebeheer

De gebruikte materialen beantwoorden aan de criteria van duurzaam bouwen, en dit zowel tijdens alle fasen van de bouwwerken (afbraak en opbouw). Het materiaal is duurzaam en resistent in een omgeving waar vandalisme kan voorkomen.

De zones waar veel geluid kan voorkomen, liggen op een goede afstand van de naburige woningen. De voertuigen worden naar de ondergrondse parking geloodst (kiss and ride zone). De schoolbussen en de leveranciers bevinden zich in het lager gedeelte van de site, op afstand van de leslokalen. De sportterreinen in open lucht bevinden zich ook in het lagere gedeelte, eveneens op goede afstand van de naburige woningen en leslokalen.

De functies van de gebouwen zijn relatief homogeen; op het vlak van geluid zijn de verschillende activiteiten op elkaar afgestemd zodat ze geen hinder veroorzaken voor elkaar.

Het aspect van natuurlijke verlichting was o.a. bepalend bij de keuze van het type raamwerk. Het zicht van binnen naar buiten wordt geleid naar rustige plekken. De geplaatste buitenverlichting zorgt voor een veiligheidsgevoel.

Er werd een cogeneratiesysteem geïnstalleerd die voor de productie van warm water voor de verwarming instaat.

Op het afvoernetwerk van de keuken werd een toestel geplaatst die de vetten afscheidt.

De thermische isolatie van zowel de nieuwe als de gerenoveerde gebouwen is zeer hoog zodat het verlies aan energie tot een minimum wordt herleid. Het gemiddelde K-peil (globale warmte-isolatie) van de gerenoveerde gebouwen bedraagt K49 en van de nieuwe gebouwen K27. De vloeren en muren in de ondergrondse niveaus die voor activiteiten worden gebruikt (zoals de sport- en turnzaal in gebouwen D en E), de gevels, de daken en de vensteropeningen zijn zeer goed geïsoleerd.

De beglazing wordt gekenmerkt door een hoge thermische performantie. De K factor van de thermische isolatie is zo laag mogelijk gehouden om energieverlies tijdens een koudeperiode laag te houden. De voorkeur wordt maximaal gegeven aan het gebruik van daglicht om de elektriciteitsfactuur zo veel mogelijk te drukken.

De daken van gebouwen G, J, W, R, L en T zijn volledig vernieuwd. De nieuwe thermische isolatie vermindert het verlies aan energie tijdens de wintermaanden en vermindert het opwarmingseffect tijdens de zomermaanden. De thermische isolatie van de gerenoveerde gebouwen is drastisch verbeterd.

De bestaande beglazing werd overal vervangen door hoogwaardige beglazing in nieuw houten schrijnwerk. Zo wordt het energieverlies door slechte dichtingen tot een minimum beperkt. De onderdaken of de zoldervloeren zijn voorzien van rotswolisolatie.

De platte daken van de nieuwe gebouwen (A, B, D E, F) zijn ook op thermisch vlak goed geïsoleerd om het verlies aan energie te beperken tijdens de wintermaanden en het opwarmingseffect tijdens de zomermaanden te verminderen. Sommige daken (E en F) zijn voorzien van een groen dak dat bijdraagt tot een hogere thermische isolatie.

Er zijn passieve maatregelen toegepast op de gevel van gebouwen A, B en D om de opwarming tijdens de zomermaanden en het warmteverlies tijdens de wintermaanden te beperken:

De Zuid-gevel van gebouw A is voorzien van lamellen. De openingen in de Oost-vleugel zijn beperkt gehouden zodat de opwarming tijdens de ochtenduren beperkt wordt. De West-gevel bevat een grote, ondoorzichtige oppervlakte die voor een uitstekende thermische isolatie zorgt tegen een opwarming op het einde van de dag. Er zijn voldoende openingen voorzien in de gevel die zorgen voor een goede natuurlijke verlichting.

De Zuid-gevel van gebouw B heeft geen vensters die rechtstreeks uitgeven op de klaslokalen. Deze gevel werd ook geïsoleerd om opwarming en afkoeling te beperken tijdens de verschillende seizoenen. De Oost- en West-gevel zijn voorzien van vensters die voor de nodige natuurlijke verlichting zorgen. De rest van de gevel is geïsoleerd. Aan de noordzijde zorgt een circulatiegang voor een goede isolatiebuffer van de leslokalen.

De Zuid- en Oost-gevel van gebouw D zijn voorzien van horizontale lamellen. Deze beperken het direct zonlicht tijdens de zomermaanden maar laten tijdens de wintermaanden toe dat het zonlicht binnenstroomt.

6. Timing

De werken volgen de voorziene planning en behoudens onvoorziene omstandigheden worden zij in juli 2012 beëindigd. De administratie van de Europese school staat zelf in voor de verhuis van het schoolmeubilair en -materiaal van de bufferschool in Vorst (Berkendael) naar de nieuwe school in Laken en voor de volledige uitrusting van de nieuwe school.

De school Berkendael in Vorst blijft de komende drie tot vier jaar ter beschikking van de Hoge Raad voor de Europese Scholen als bufferschool. Zo zullen de leerlingen van de lagere school van de Europese school in Ukkel er tijdelijk les volgen terwijl hun klassen in Ukkel gerenoveerd worden.

In september 2012 opent de nieuwe school haar deuren.

7. Technische fiche

Eigenaar: Belgische staat

Bouwheer: Regie der Gebouwen

Klant: Hoge Raad van de Europese Scholen (Europese Commissie)

Architect: T.V. 4à4 (Archi 2000 sprl + Atelier d'Architecture du Sart Tilman sc + Conix Architects cvba + DMV Architecten bv + Marcq & Roba sa)

Studie Elektriciteit: Tractebel Development Eng. S.A. (Woluwe)

Studie Stabiliteit: Setesco S.A. B-Group (Brussel)

Studie HVAC: Regie der Gebouwen

Afbraak en asbestsanering: G & A De Meuter (Ternat)

Bouw- en renovatiewerken: T.V. s.a. CFE & Louis DE WAELE s.a. (Brussel)

Veiligheidscoördinator: n.v. Mebumar (Brussel)

Technische controle: SECO s.c. (Brussel)

Grootte site: 4, 73 ha

Bebouwde oppervlakte: ca. 52.000 m²

Totale duurtijd van de werken: 2009- 2012

Kostprijs: +/- 88 miljoen € (incl. B.T.W., herzieningen en verrekeningen)



De Regie der Gebouwen
De vastgoedexpert van de federale staat

De Regie der Gebouwen zorgt dat de federale ambtenaren in kwalitatieve kantoren kunnen werken en houdt ook het federale architecturaal patrimonium in stand.

Verantwoordelijkheid, integriteit, professionalisme, flexibiliteit en efficiëntie zijn haar kernwaarden.

Haar vastgoedportefeuille omvat zo'n 7,8 miljoen m² verspreid over een 1.420 tal gebouwencomplexen. Hiervan zijn circa 948 complexen eigendom van de federale staat (ongeveer 4,9 miljoen m²) terwijl zo'n 484 complexen worden gehuurd (ca. 2,9 miljoen m²). Dankzij haar kwalitatieve dienstverlening en haar specifieke en unieke knowhow op het vlak van bouw, restauratie en vastgoedbeheer, is de Regie der Gebouwen de vastgoedexpert van de federale overheid.

Bij gebruik van de virtuele simulaties, graag vermelding

Copyright 4à4